

МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Шевченко Альона Леонідівна

викладач кафедри міжнародного і європейського права юридичного ф-ту
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

З часу заснування Міжнародного Комітету Червоного Хреста (далі – МКЧХ) головною метою організації є надання захисту та допомоги жертвам збройних конфліктів і внутрішніх заворушень. Для досягнення цієї мети МКЧХ реалізує гуманітарні програми по всьому світу, а також сприяє дотриманню міжнародного гуманітарного права і поширює знання про нього серед представників влади і носіїв зброї. Історія МКЧХ – це, насамперед, історія розвитку гуманітарної діяльності, Женевських конвенцій і Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

У XIX столітті війна досі розглядалася цілком правомірним способом вирішення міжнародних суперечок між монархами та державами. На момент заснування МКЧХ Європа перебувала в процесі формування власної карти, і силові завоювання були способом набуття території для нових держав. Світовому співтовариству знадобилося більше ніж півстоліття, а з ними – жахи двох світових війн, щоб сформувати загальну заборону застосування сили в міжнародних відносинах, пізніше закріплену в Статуті ООН.

Історія заснування МКЧХ нерозривно пов'язана з ім'ям швейцарського підприємця і громадського діяча – Анрі Дюнаном (*Jean Henri Dunant*, 1828-1910 рр.). Влітку 1859 р. неподалік від італійського містечка Сольферіно Дюнан став свідком катастрофічних наслідків австро-італійської битви. Вражений долею поранених, фактично полишених напризволяще, Дюнан вжив імпровізованих заходів для організації порятунку та догляду за пораненими солдатами з обох сторін. З досвіду роботи на полі бою Дюнан посадив насіння створення Руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця і

міжнародного гуманітарного права як такого в одній з найвпливовіших праць того часу – «Спогади про Сольферіно» (*Un Souvenir de Solferino*) [1, с. 12]. Ідеї, викладені у праці Дюнан, і раніше намагалися впровадити різні релігійні ордени, а також відомі філантропи, зокрема Флоренс Найтінгейл (*Florence Nightingale*) і Клара Бартон (*Clara Barton*), які виступали за посилення медичних служб у складі військових сил. Так, Флоренс Найтінгейл, британська медсестра, стала відомою своїми зусиллями щодо організації надання медичної допомоги британським солдатам в Ускюдарі (*Üsküdar*) під час Кримської війни (1854–1856) та покращення санітарних умов на фронті [2]. Клара Бартон, засновниця Американського Червоного Хреста, вперше організувала добровольчий корпус медичних сестер та лікарів під час Громадянської війни в США (1861-1865) [3]. Таким чином, ситуація, яка склалася напередодні заснування МКЧХ, вимагала нових видів реагування, які б виходили за рамки окремих благодійних ініціатив.

У лютому 1863 року в Женеві (Швейцарія) благодійною організацією «Женевське товариство благополуччя» (*Société genevoise d'utilité publique*) було створено Міжнародний комітет допомоги пораненим із п'яти швейцарських громадян для дослідження ідей, запропонованих Анрі Дюнаном. До складу Комітету увійшли: Гійом Анрі Дюфур (*Guillaume Henri Dufour, 1787-1875*), генерал швейцарської армії та автор кількох військових трактів; Гюстав Муаньє (*Gustave Moynier, 1826-1910*), юрист і президент Женевського товариства благополуччя, який з цього часу присвятив своє життя роботі Червоного Хреста; Луїс Аппія (*Louis Appia, 1818-1898*) та Теодор Монуар (*Théodore Maunoir 1806-1869*), обидва медики; та сам Анрі Дюнан [1, с. 89]. Комітет, який незабаром отримав назву «Міжнародний Комітет Червоного Хреста» (з 1876 р.), скликав дві міжнародні конференції, перша з яких заклала фундамент для майбутніх товариств допомоги, а друга прийняла первинну Женевську конвенцію (Конвенція (I) про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях), положення якої гарантували нейтралітет медичного персоналу та обладнання, зобов'язували армії

забезпечувати догляд за пораненими солдатами, незалежно від того, до якої сторони вони належать, і ввести єдину емблему медичної служби: червоний хрест на білому тлі.

На сьогодні, відповідно до свого Статуту, МКЧХ є неупередженою, нейтральною та незалежною організацією, виключною гуманітарною місією якої є захист життя та гідності жертв збройного конфлікту та інших випадків насильства та надання їм допомоги. МКЧХ також намагається запобігати стражданням шляхом сприяння та зміцнення гуманітарного права та загальних гуманітарних принципів [4].

МКЧХ покладено прийняття Женевських конвенцій (1949 р.) і започаткування Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Згідно п. 2 ст. 1 Статуту МКЧХ є одним із компонентів Руху, який також включає Національні товариства Червоного Хреста та Червоного Півмісяця і Міжнародну федерацію товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Наразі МКЧХ керує та координує міжнародну діяльність, яку проводить Рух у збройних конфліктах та інших випадках насильства.

Література:

1. International Review of the Red Cross, ICRC: 150 years of humanitarian action. Vol. 94, No. 888, 2012, 401 p.
2. C.J. Gill and G.C. Gill, 'Nightingale in Scutari: Her Legacy Reexamined', in Clinical Infectious Diseases, Vol. 40, No. 12, 2005, P. 1799-1805.
3. Marian Moser Jones, The American Red Cross: from Clara Barton to the New Deal, Johns Hopkins University Press, 2013, 375 p.
4. Statutes of the International Committee of the Red Cross of 21/12/2017 (into force on 1/01/2018). URL: <https://www.icrc.org/en/document/statutes-international-committee-red-cross-0>.